

Херсонський державний університет
Факультет іноземної філології

Кафедра слов'янської філології

ЗАТВЕРДЖУЮ

 Завідувач кафедри
доц. Гладкова Р.Я.

“02” 09. 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

дисципліни «Теоретико-методичні основи роботи з науковим текстом»

Факультет	іноземної філології
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 Філологія
Спеціалізація	035.043 Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька)
Кваліфікація	магістр філології
Форма навчання	денна

2019–2020 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни дисципліни «Теоретико-методичні основи роботи з науковим текстом» для студентів I курсу СВО «магістр» спеціальності 035 Філологія

Розробники –Омельчук Сергій Аркадійович, д.пед.н. професор кафедри;
Мунтян Світлана Віталіївна, к.пед.н., доцент кафедри

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри слов'янської філології

Протокол від 02 вересня 2019 року № 2

Завідувач кафедри слов'янської філології, доцент

Р.Я.Гладкова

© С.А.Омельчук, 2019 рік
© Кафедра слов'янської філології, 2019 рік

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 03 Гуманітарні науки	За вибором	
Модулів – 2	Спеціальність 035 Філологія	Рік підготовки – 1	
Змістових модулів – 2		1-й семестр	
Загальна кількість годин – 120		2-й семестр	
		120	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,5; самостійної роботи студента – 5,0	РВО «магістр»	22 год.	
		Практичні, семінарські	
		18 год.	
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		80 год.	
		Вид контролю: залік	

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – ауд.роб. – 33 %, сам.роб. – 67 %.

Мета й завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – розвиток науково-творчого мислення, формування вмінь і навичок створення й редагування наукових текстів.

Завдання вивчення дисципліни:

- засвоєння теоретичних засад науково-дослідної роботи, ознайомлення з сучасними методами проведення наукових досліджень;
- формування вмінь щодо обґрунтування вибору / створення фахової термінології;
- привчання послуговуватися довідковими джерелами, зокрема фаховими словниками.
- розвиток навичок творчої роботи, проведення й оформлення наукових досліджень, передавання наукової інформації та впровадження результатів наукового пошуку;
- набуття вмінь опрацювання джерел інформації, проведення аналізу теоретико-експериментальних даних, формулювання висновків і пропозицій;
- удосконалення вмінь оформлення результатів наукових досліджень з погляду нормативності мови.

Компетенції здобувачів освіти та програмні результати навчання:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності

ЗК-1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-11. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

Фахові компетентності

ФК-3. Здатність до критичного осмислення історичних надбань та новітніх досягнень філологічної науки.

ФК-4. Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.

ФК-6. Здатність професійно застосовувати поглиблені знання з германської філології для вирішення професійних завдань.

ФК-7. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

Програмні результати навчання

ПРН-2. Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземними мовами; вміти вести іноземною мовою бесіду-діалог наукового характеру, користуватися правилами мовного етикету.

ПРН-3. Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в галузі германської філології.

ПРН-9. Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти світового і германського мовознавства та літературознавства; самостійно проводити дослідницьку роботу, пов'язану з німецькою мовою та літературою; аналізувати, інтерпретувати і представляти результати дослідних і практичних робіт за затвердженими формами.

ПРН-11. Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

ПРН-12. Дотримуватися правил академічної доброчесності з наголосом на професійну сумлінність та унеможливлення плагіату.

ПРН-15. Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.

Міждисциплінарні зв'язки: «Сучасна українська літературна мова», «Стилістика української мови», «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Риторика», «Українська термінологія», «Основи наукових досліджень».

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Вступ. Мета й завдання вивчення дисципліни «Теоретико-методичні завдання роботи з науковим текстом».

Поняття наукового тексту, ознаки й функції його. Мова науки. Нормативний, комунікативний, естетичний аспекти культури наукової мови. Науковий текст, ознаки його. Науковий текст і науковий дискурс: спільне і відмінне. Різновиди наукового тексту, особливості їх та методика роботи з ним. Лінгвістичні параметри наукового тексту.

Способи викладу матеріалу в науковому тексті. Вимоги до оформлення наукового тексту. Рубрикація наукового тексту. Види рубрикації. Характеристика логічних способів викладу матеріалу в науковому тексті: деталізація; аналіз; порівняння; аналогія; етимологія; доведення від супротивного; ілюстрації (таблиці, малюнки, схеми тощо).

Види дефініцій у науковому тексті: а) номінальні й реальні; б) явні (атрибутивні, генетичні, операційні) і неявні (контекстуальні, остенсивні, аксіоматичні). Правила формулювання дефініцій. Загальні правила цитування та покликання на використані джерела.

Запобігання академічному плагіату.

Основні мовні засоби наукового стилю у вступі наукового дослідження. Система мовних засобів наукового стилю й особливості використання їх у науковій статті.

Нормативність у структурі сучасного наукового тексту.

Орфографічні норми в науковому тексті.. Дотримання норм позиційного чергування в науковому тексті (у // в, і // й, з // зі // із // зо). Закінчення -а (-я) і -у (-ю) у термінних словах – іменниках чоловічого роду II відміни у формі родового відмінка однини. Закінчення -ові (-еві, -єві) у термінних словах – іменниках чоловічого роду II відміни у формі давального й місцевого відмінків однини.

Лексичні норми в науковому тексті.

Словотвірні норми в науковому тексті. Функціонування в науковому тексті віддієслівних іменників словотвірного типу на *-нн(я)*, *-енн(я)*, що позначають дію, процес або стан. Використання термінних похідних прикметників, словотвірною базою яких є іменники *категорія, функція, знання, значення, мислення, мовлення, поняття* і под.

Функціонування в сучасних наукових текстах пасивних конструкцій із дієсловами на *-ся*. Ненормативне вживання активних дієприкметників теперішнього часу, утворених від дієслівних основ за допомогою суфіксів *-уч- (-юч-)* і *-ач- (-яч-)*.

Граматичні норми в науковому тексті. Поняття граматичного керування. Відмінкові форми залежних компонентів при дієсловах навчати, опановувати / опанувати, нехтувати та утворених від них девербативах. Сполучуваність слів-синонімів властивий і характерний у науковому контексті. Прийменникові конструкції в структурі наукового

тексту. Варіантизаміни ненормативних конструкцій з прийменниками *по*, *при*, *під*, *над* тощо. Використання збірних числівників у поєднанні з іменниками в наукових текстах. Нормативне використання числівниково-іменникових словосполучень у наукових текстах.

Стильові норми в науковому тексті. Стильові норми й комунікативні якості наукового тексту.

Девербативи в сучасній науковій терміносистемі. Девербативи як складник лінгводидактичної терміносистеми в лексико-семантичному, граматичному і стилістичному аспектах. Семантична класифікація віддієслівних іменників. Явище регулярної полісемії. Основні типи синонімічних лексем-девербативів у науковому лінгводидактичному дискурсі.

Методика підготовки і проведення презентації. Презентація наукового тексту: методика підготовки і проведення.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 3. Мовні засоби наукового тексту. Фахова термінологія												
Тема 1. Поняття наукового тексту, ознаки й функції його. Лінгвістичні параметри наукового тексту.	13	2	2			9						
Тема 2. Різновиди наукового тексту, особливості їх та методика роботи з ним.	13	2	2			9						
Тема 3. Способи викладу матеріалу в науковому тексті.	12	2	2			8						
Тема 4. Вимоги до оформлення наукового тексту.	12	2	2			8						
Тема 5. Основні мовні засоби наукового стилю у вступі наукового дослідження	11	2	1			8						
Тема 6. Система мовних засобів наукового стилю й особливості використання їх у науковій статті.	11	2	1			8						
Усього годин за модуль:	72	12	10			50						

Змістовий модуль 4. Стилїстика й риторика наукового тексту

Тема 7. Нормативність у структурі сучасного наукового тексту: лексичний рівень.	9	2	2			5						
Тема 8. Граматичні і словотвірні норми у структурі сучасного наукового тексту.	8	2	1			5						
Тема 9. Девербативи в сучасній науковій терміносистемі.	8	2	1			5						
Тема 10. Нормативне використання числівниково-іменникових словосполучень у наукових текстах	9	2	2			5						
Тема 11. Стилєві норми й комунікативні якості наукового тексту.	5					5						
Тема 12. Презентація наукового тексту: методика підготовки і проведення	9	2	2			5						
Усього годин за модуль:	48	10	8			30						
Усього годин:	120	22	18			80						

ЗМІСТ КУРСУ

Змістовий модуль 3.

Мовні засоби наукового тексту. Фахова термінологія

Лекційний модуль:

1. Поняття наукового тексту, ознаки й функції його. Лінгвістичні параметри наукового тексту (2 год.).
2. Різновиди наукового тексту, особливості їх та методика роботи з ним (2 год.).
3. Способи викладу матеріалу в науковому тексті (2 год.).
4. Вимоги до оформлення наукового тексту (2 год.).
5. Основні мовні засоби наукового стилю у вступі наукового дослідження (2 год.).
6. Система мовних засобів наукового стилю й особливості використання їх у науковій статті (2 год.).

Практичний модуль:

1. Поняття наукового тексту, ознаки й функції його. Лінгвістичні параметри наукового тексту (2 год.).
2. Різновиди наукового тексту, особливості їх та методика роботи з ним (2 год.).
3. Способи викладу матеріалу в науковому тексті (2 год.).
4. Вимоги до оформлення наукового тексту (2 год.).
5. Основні мовні засоби наукового стилю у вступі наукового дослідження. Система мовних засобів наукового стилю й особливості використання їх у науковій статті (2 год.).

Модуль самостійної роботи:

1. Написати статтю з теми випускної роботи.

Підсумкова тека:

Контроль знань студентів здійснюється під час усних відповідей, виступів з доповідями, залікової контрольної роботи.

Змістовий модуль 4

Стилістика й риторика наукового тексту

1. Нормативність у структурі сучасного наукового тексту: лексичний рівень (2 год.).
2. Граматичні і словотвірні норми у структурі сучасного наукового тексту (2 год.).
3. Девербативи в сучасній науковій терміносистемі (2 год.).
4. Нормативне використання числівниково-іменникових словосполучень у наукових текстах (2 год.).
5. Презентація наукового тексту: методика підготовки і проведення (2 год.).

Практичний модуль:

1. Нормативність у структурі сучасного наукового тексту: лексичний рівень (2 год.).
2. Граматичні і словотвірні норми у структурі сучасного наукового тексту. Девербативи в сучасній науковій терміносистемі (2 год.).
3. Нормативне використання числівниково-іменникових словосполучень у наукових текстах (2 год.).
4. Презентація наукового тексту: методика підготовки і проведення (2 год.).

Модуль самостійної роботи:

1. Стильові норми й комунікативні якості наукового тексту.
2. Написати статтю з теми випускної роботи.

Підсумкова тека:

Контроль знань студентів здійснюється під час усних відповідей, виступів з доповідями, залікової контрольної роботи.

Форми підсумкового контролю успішності навчання – залік.

Методи навчання: інформаційно-рецептивний; ілюстративний; репродуктивний; проблемного викладу; евристичний.

Список літератури

1. Винницький В. М. Український правопис: неточності у трактуванні мовознавчих понять / Василь Михайлович Винницький. – Львів : [б.в.], 2012. – 54 с.
2. Вихованець І. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди / Іван Вихованець. – К. : Унів. вид-во Пульсари, 2012. – 160 с.
3. Головащук С. І. Російсько-український словник сталих словосполучень / Сергій Іванович Головащук. – К. : Наук. думка, 2001. – 640 с. – Серія «Словники України»).
4. Головащук С. І. Словник-довідник з українського літературногослововживання / Сергій Іванович Головащук. – К. : Наук. думка, 2004. – 448 с. – (Серія «Словники України»).
5. Городенська Г. Українське слово у вимірах сьогодення / Катерина Городенська ; Ін-т укр. мови НАН України. – К. : КММ, 2014. – 124 с.
6. Загальні вимоги до оформлення курсових, дипломних і магістерських робіт. – Режим доступу: http://web.znu.edu.ua/lab/fordep/oformlenie/zagalni_vymogy.htm
7. Караванський С. Російсько-український словник складної лексики / Святослав Караванський. – К. : ВЦ «Академія», 1998. – 712 с.
8. Коць Т. Явище варіантності в історії літературної мови [Текст] / Тетяна Коць // Українська мова. – 2016. – № 2. – С. 82–91.
9. Кочан І. Українські терміни в парадигмі сучасних наукових учень / І. Кочан // Українська термінологія і сучасність : зб. наук. праць. Вип. VIII ; [відп.ред. проф. Л. О. Симоненко]. – К. : КНЕУ, 2009.
10. Кузин Ф.А. Магистерская диссертация: Методика написания, правила оформления и порядок защиты : практ.пособие для студ.-магистрантов / Кузин Ф.А. – М. : Ось-89, 1997. – 304 с.
11. Курило О. Уваги до сучасної української літературної мови / Олена Курило. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2008. – 304 с.

12. Лудченко А.А. Основы научных исследований : учеб.пособие / А.А. Лудченко, Я.А. Лудченко, Т.А.Примак ; под ред. А.А.Лудченко. – К. : О-во “Знання”, КОО, 2000. – 114 с.
13. Мацько Л. І. Культура української фахової мови [Текст] : навч. посіб. /Л.І. Мацько, Л. В. Кравець. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 360 с.
14. Мацько Л. І. Українська наукова мова (теорія і практика) : навч. посіб. /Л. І. Мацько, оформлення і захисту / Мороз І.В. – К., 1997. – 56 с.
15. Омельчук С. Девербативи в сучасній лінгводидактичній терміносистемі:лексико-семантичний, граматичний і стилістичний аспекти / Сергій Омельчук // Українська мова. – 2015. – №3. – С. 45–58.
16. Омельчук С. Особливості нормативного наголошення фахової лексики(на матеріалі природничо-математичної термінології) / С. Омельчук //Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2010. - № 3. – С. 63-68.
17. Омельчук С.А. Прагматичний аспект роботи з текстом під час вивчення морфології української мови в основній школі /С.А.Омельчук // Педагогічні науки : зб.наук.праць. Вип. 59 [відповід.ред. Барбіна Є.С.]. – Херсон, 2011. – С. 128–132.
18. Панько Т. Українське термінознавство : підручник / Т.І. Панько,І.М. Кочан, Г. П. Мацюк. – Львів : Світ, 1994.
19. Пентиліук М.І. Дидактичні засади роботи з науковою термінологією у вищій школі / М.І.Пентиліук // Педагогічні науки : зб.наук.праць. Вип. 59 [відповід.ред. Барбіна Є.С.]. – Херсон, 2011. – С. 10–15.
20. Пономарів О. Культура слова: Мовностилістичні поради : навч. посіб. /О. Пономарів. – 2-ге вид., стер. – К. : Либідь, 2001. – 240 с.
21. Регушевський Є. С. Деякі теоретичні питання термінології /Є.С. Регушевський, О. С. Масликова, О. Ф. Шаталіна та ін. // Ученые записки Таврического нац. у-та им. В. И. Вернадского. «Филология». Т. 15.[54]. – 2002. – № 1.

22. Ріпей М. Редакторська правка науково-технічного тексту / Марія Ріпей //Українська мова. – 2014. – № 2. – С. 61–67.
23. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю : монографія / Пилип Селігей. –К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2016. – 627 с.
24. Семиног О. М. Культура наукової української мови : навч. посіб. /О.М. Семиног. – К. : ВЦ “Академія”, 2010.
25. Синявський О. Норми української літературної мови / ОлексаСинявський. – Львів : Укр. вид-во, 1941. – 364 с.
26. Стасюк Т. В. Основні метапоняттясоціокогнітивного термінознавства: терміноконцепт / Т. В. Стасюк // PublishinghouseEducationandSciences.r.o. [Електронний ресурс] : архивнаучныхпубликаций // Наука и образование : материалыконференции (2012–2013). «Филологические науки». – 2013. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/1_NIO_2013/Philologia/3_124921.doc.htm.
27. СтасюкТ.В. Нові тенденції розвитку термінознавства: здобуткиміжнародної наукової групи Р. Теммерман // Термінологічний вісник : зб. наук. праць ; відп. ред. В. Л. Іващенко. – К. : Інститут української мови НАНУ, 2013. – Вип. 2 (1). – С. 38–49. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/terv_2013_2%281%29_5
28. Український правопис [Текст] / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАНУУкраїни, Ін-т укр. мови НАН України. – К. : Наук. думка, 2010. – 288 с.
29. Фурсова Л. І. Проблема функціональних особливостей терміна / Л.І. Фурсова // Вісн. Житомир. держ. пед. ун-ту. – 2001. – № 8.
30. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підруч. для вищ.навч.закладів / Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. – Х. : ХДАК, 1998. – 288с.

Завдання для самостійної роботи:

1. Стильові норми й комунікативні якості наукового тексту.
2. Написати статтю з теми випускної роботи.

Список літератури:

1. Білуха М.Т. Основи наукових досліджень: підручник для студ.екон.спец.вузів / Білуха М.Т. – К.: Вища школа, 1997. – 271с.
2. Крейденко В.С. Библиотечные исследования. Научные основы: учеб.пособие / Крейденко В.С. – М.:Книга, 1983. – 143с.
3. Кузин Ф.А. Магистерская диссертация: Методика написания, правила оформления и порядок защиты: практ.пособие для студ.-магистрантов / Кузин Ф.А. – М.: Ось-89, 1997. – 304с.
4. Лудченко А.А. Основы научных исследований: учеб.пособие / А.А. Лудченко, Я.А. Лудченко, Т.А.Примак; под ред. А.А.Лудченко. – К.: О-во “Знання”, КОО, 2000. – 114с.
5. Мороз І.В. Структура дипломних, кваліфікаційних робіт та вимоги до їх написання, оформлення і захисту / Мороз І.В. – К., 1997. – 56с.
6. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підруч. для вищ.навч.закладів / Шейко В.М., Кушнарєнко Н.М. – Х. : ХДАК, 1998. – 288с.
7. Ядов В.А. Социологическое исследование. Методология. Программа. Методы / Ядов В.А. – М.: Наука, 1992. – 239с.

Критерії оцінювання знань, умінь та навичок студентів під час складання заліку

«Зараховано» ставиться, якщо студент має системні знання з теоретичного курсу, може чітко сформулювати дефініції, використовуючи спеціальну термінологію, вільно володіє понятійним апаратом, знає основні проблеми навчальної дисципліни, її мету та завдання. Уміє застосовувати здобуті теоретичні знання у всіх видах практичної діяльності. Не допускає помилок в усній та писемній формах мовлення, виконує практичну роботу без помилок, але може допустити неточності в формулюванні, незначні мовленнєві помилки в наведених прикладах, має практичні навички аналізу та вміння створювати якісні наукові тексти.

«Не зараховано» ставиться, якщо студент має фрагментарні знання з усього курсу. Не володіє термінологією, оскільки понятійний апарат не сформований. Не вміє викласти програмний матеріал. Мова невиразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змогу оформити ідею. Практичні навички на рівні розпізнавання.

Запитання для контролю

1. Схарактеризуйте специфіку наукового дискурсу як різновиду професійного дискурсу.
2. Хто є учасниками наукового дискурсу?
3. Окресліть зміст та обсяг поняття «мовленнєві жанри».
4. Які жанри традиційно виділяють у науковому дискурсі?
5. За яким критерієм жанри наукової комунікації поділяють на «первинні» і «вторинні»?
6. Назвіть комунікативні цілі статті, прокоментуйте їх сутність.
7. Чим зумовлене домінування жанру журнальної статті в науковому дискурсі?
8. Проаналізуйте вплив сучасного технологічного прогресу на варіанти наукової статті.
9. Назвіть та прокоментуйте суттєві ознаки монографії.
10. Визначте особливості наукових робіт на правах рукопису.
11. Якими є провідні тенденції існування жанрів первинної наукової комунікації?
12. Визначте роль наукової рецензії у контексті розвитку сучасної науки.
13. Проаналізуйте специфіку функціонування та лінгвістичні особливості жанру анотації.
14. У чому полягає специфіка підручника та посібника як вторинних жанрів наукової комунікації?

Тестові завдання

- 1. Категоріальна ознака наукового дискурсу, яка виявляється у насиченості**